FAZEKAS
A sokszínű Népszínház utca

14+ BUDAPEST

SÉTA LEÍRÁSA

A séta a forgalmas Blaha Lujza tértől a Teleki térig járja be a Népszínház utcát és környékét. Fény derül az utcanév eredetére és felidézzük a terület egykori pezsgő, néha szívszorító mindennapjait is. A túra során felfedezzük a környék szociális és kulturális sokszínűségét, szecessziós és art deco épületeit, megfűszerezve a helyi gasztronómia egzotikus különlegességeivel. Az utca jövőképe is górcső alá kerül, beszélünk a rehabilitációs törekvésekről, közösségi tervezésről, dzsentrifikációról.

MEGÁLLÓK

1. BLAHA LUJZA TÉR – CORVIN ÁRUHÁZ
2. MULTIKULTI
3. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 19. HARSÁNYI-HÁZ
4. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 21.
5. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 25.
6. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 22.
7. GASZTRONÓMIA
8. ERKEL SZÍNHÁZ
9. II. JÁNOS PÁL PÁPA TÉR
10. AURÓRA UTCA 9. AURÓRA KLÍMAKERT
11. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 37.
12. TELEKI TÉRI VÁSÁRCSARNOK
13. TELEKI TÉRI PARK

MI AZ A KÉK?

A KÉK – Kortárs Építészeti Központ független szakmai szervezet, melynek fő célja az építészet, az urbanisztika és az épített környezet kérdéseinek, ezek közösséghez való viszonyának napirenden tartása, megvitatása, bemutatása a szakma és a széleskörű nyilvánosság közös részvételével.

A 2006-os alapítása óta eltelt években a KÉK számos egyedülálló és hiánypótló kezdeményezést indított el. Kulturális programjaink az építészet és a város működését értelmezik, továbbá szakmai munkánk aktívan hozzájárul ezek innovatív fejlesztéséhez. Több mint másfél évtized tapasztalata áll a részvételiségünk mögött, fontosnak tartjuk a komplex elemzéseket és az innovatív tartalomfejlesztés ötvözetét, amelyben összekapcsolódnak a tervező, kutató és kulturális szakterületek.

A KÉK tevékenységének szerves része az a kutatói és tanácsadói munka, amelyet önkormányzatok és a piaci szféra számára végez, elsősorban városrehabilitációs, ingatlanfejlesztési, illetve turisztikai és környezetvédelmi témákban. Mindemellett különböző szakmai hálózatokban, nemzetközi együttműködésekben vállalunk szerepet.

A KÉK Városi Séták az egyik legrégebbi projektünk. A kezdetektől fogva fontosnak tartottuk a városi környezet bemutatását, és ezáltal a helyi lakosok mélyebb elköteleződésének elősegítését az épített környezetük iránt. Ennek kapcsán már 15 éve szervezünk tematikus, építészeti városi sétákat budapestiek és turisták számára egyaránt, ahol elfeledett vagy eddig nem ismert építészeti értékeket mutatunk meg a nagyközönségnek, bemutatva a várost a szecessziótól a kortárs építészetig.

14+ BUDAPEST VÁROSI SÉTÁK GIMNAZISTÁKNAK

A KÉK Városi Séták csapatával hiánypótló foglalkozássorozatot indítottunk gimnazisták számára. A 6 alkalmas kurzus keretében előadásokat és workshopokat tartottunk budapesti középiskolás diákok számára.

Szakmai beszélgetések, építészeti séták, kiscsoportos foglalkozások és egy kis kutatás során mutattuk be, hogyan lehet érteni, elemezni, értékelni és persze kritizálni az épített környezetet, ami elkerülhetetlenül befolyásolja a mindennapjainkat. Ezeket követően a résztvevőkkel közösen összeállítottunk egy saját városi sétát a gimnázium környezetében egy együtt kiválasztott téma mentén, miközben beszélgettünk kutatásról, forráselemzésről, prezentálási technikákról, építészetről és környezetkultúráról.

A kurzus eredménye egy tematikus séta, melyet ennek a leporellónak a hátoldalán találsz. A sétát a kurzuson részt vevő diákok dolgozták ki a KÉK szakmai vezetésével. Az útvonal megismerésével új helyeket, izgalmas történeteket és az épített örökség érdekes példáit fedezheted fel a gimnázium környékén. Az iskolába érkező új diákoknak pedig támpontként szolgálhat az épület környezetének felfedezésére, amit felsőbb éves társaik mutathatnak be nekik.

2026 tavaszán három gimnázium lelkes hallgatóival és tanáraival közösen fedeztük fel Budapest épített örökségét:

- **BUDAPESTI FAZEKAS MIHÁLY GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM**
- **NIKOLA TESLA SZERB TANÍTÁSI NYELVŰ ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM**
- **ÓBUDAI GIMNÁZIUM**

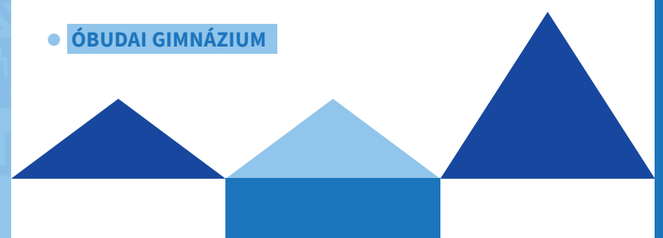

MIÉRT VÁROSI SÉTÁK?

Egy város megismerésére az egyik legjobb műfaj egy jó séta. Bárhol a világon. Akár itt, Budapesten is. Sétálás közben lehetőségünk nyílik városi kontextusban vizsgálni az épületeket, a helyi viszonyok pontosabb ismerete pedig új perspektívát nyit az épített örökség felfedezésére és értékelésére.

Fontos, hogy ismerjük épített környezetünket, városi séták által pedig könnyen lehet mind a helyi lakosság, mind a városban megforduló turisták figyelmét a helyi értékekre irányítani. Amint jobban megismerjük saját épített környezetünket, jobban fogjuk azt értékelni, szeretni, és ezáltal felelősségteljesebben és tudatosabban fogjuk ápolni városainkat. A helyhez való kötődés, a helyidentitás kialakulása fontos része a fenntartható városi életmódnak, amire egy városi séta segítségével már a gimnáziumi évek során is lehetőség nyílik.

MIÉRT TARTJUK EZT FONTOSNAK?

Városban élünk, az épített környezet meghatározza mindennapjainkat. Ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy mindez megértése ugyanúgy az általános műveltséghez tartozzon, mint az Ady-összes, hogy amikor a környezetet befolyásoló kérdésekben kell döntést hozni, jó döntések szülessenek. Ráadásul Budapest egy igazi csoda! Érdemes tudni, hogy miért. És ha Budapestet tudod más szemmel nézni, bárhol jársz a világon, mindent más szemmel nézel majd.

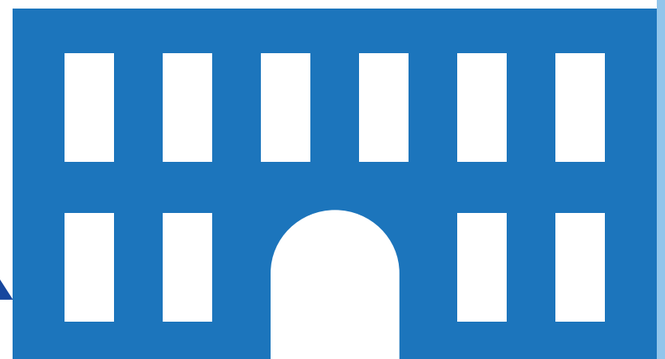

IMPRESSZUM

Szerkesztette a KÉK Városi Séták csapata

Kovács Tamás György • Mudra András • Pocsai Bálint • Szij Barbara

BUDAPESTI FAZEKAS MIHÁLY GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

Diákok: Árvay Júlia • Bacskó-Sípos Blanka • Barlovics Bertalan • Barna Vivien Cao Anran • Csik Attila Nimród • Dinnyés Ilona • Erdélyi Borbála Farkas-Kis Boldizsár • Fedoszejev Viktor • Gerencsér Zalán • Holcsek Bori Jász Benedek • Kapovits Áron Tamás • Kardos Lili Nóra • Kerekes Bonifác Marcell Koronczay Kornél • Kun Bence Kristóf • Lemmich Réka Dóra • Maliseva Veronika Medveczky Ádám • Németh Boldizsár • Novák Milán András • Oláh Klára Eszter Pozsár-Monigl Sámuel • Pulay Sarolta Mira • Segesdy András • Takács-Vincze Réka Tihanyi Liliána Éva • Tomaschek Lilla • Töller Ádám János • Vásárhelyi Kata Klára

Tanár: Mészáros Zsuzska

Mentor: Mudra András

Grafika: Finetyping • Soós Tímea & Molnár Renátó

Nyomda: Focus Premier

KORTÁRS ÉPÍTÉSZETI KÖZPONT ALAPÍTVÁNY

1111 Budapest, Bartók Béla út 10-12.

www.kek.org.hu

KÖVESS MINKET ONLINE!

Facebook: @KortarsEpiteszetiKozpont / KÉK - Contemporary Architecture Centre @KEKVarosiSetak / KÉK Városi Séták

Instagram: @kek_centre

Városi Séták honlap: www.varosisetak.kek.org.hu

Kapcsolat: varosisetak@kek.org.hu

A programot a **Nemzeti Kulturális Alap** támogatta.

14+ BUDAPEST: A KÉK VÁROSI SÉTÁK GIMNÁZIUMI PROGRAMJA 2026

Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

KÉK Városi Séták Urban Walks

Kortárs Építészeti Központ

Nemzeti Kulturális Alap

1. BLAHA LUJZA TÉR – CORVIN ÁRUHÁZ

Építészek: Reisz Zoltán
felújítás: M-Teampannon Építész-mérnöki Kft. és Orning Olivér
Építés ideje: 1915–1926,
felújítás: 2019–2025
Stílus: neoklasszicista

A Blaha Lujza tér Budapest múltjának és városi életének egyik ikonikus helyszíne. Itt állt a neoreneszánsz Nemzeti Színház, a hazai kulturális élet és a nemzeti identitás szimbóluma, amelyet 1965-ben a metróépítésre hivatkozva lebontottak. A tér arculatát és fejlődését a patinás Corvin Áruház is meghatározta: az 1926-ban megnyitott modern palotában működött az ország első mozgólépcsője. Bár külsejét a szocializmus alatt jellegzetes alumíniumburkolat takarta el, a közelmúltban visszakapta eredeti, díszes homlokzatát.

- A térnek korábban Népszínház tér volt a neve.
- Blaha Lujza színésznő ebben a színházban játszott és a tér mellett lakott.
- A Corvin Áruházban divatbemutatókat és kiállításokat is rendeztek.

2. MULTIKULTI

A Népszínház utca és Józsefváros sokszínűségét a 20. század elején érkező kínai bevándorlók alapozták meg, akiket az olcsó lakhatás és a jó infrastruktúra vonzott ide. Az 1970-es években újabb migrációs hullám érkezett, elsősorban a Szovjetunió területéről és háborús övezetekből. Sokan értelmiségi pályát választottak a közeli főiskolák miatt, míg mások üzleteket és éttermeket nyitottak. A környék a mai napig a különböző kultúrák és vallások békés együttélésének, valamint az elfogadás jó példája.

- Az első kínai bevándorlók a 20. század elején meglepő módon orosz nyelven kiadott sanghaji útlevéllel érkeztek Budapestre.
- Az I. világháború kezdetén összeírták a környéken élő kínaiakat, és megvádolták őket azzal, hogy orosz kémek, ám ezt végül sosem tudták bebizonyítani.
- A „Zsír - Fővárosi Kulipintyó” nevű helyet egy amerikai utcazenész alapította, aki még a magyar utcazenei stílust is átvette.

3. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 19. HARSÁNYI-HÁZ

Építészek: Lajta Béla
Építés ideje: 1911–1912
Stílus: modern

A Népszínház utca a disznókereskedők kitiltása után vált kézműipari központtá, majd a 20. század elejére kávéházaival és mozijaival a kulturális élet ütőere lett. Szecessziós, eklektikus, premodern és art déco házak épültek egymás mellett. A 19. szám alatti épületet megrendelő Harsányi testvérek nemcsak sikeres vállalkozók voltak, hanem 1900-tól ők vezették a legendás New York kávéházat is, amely az ő irányításuk alatt vált a budapesti irodalmi élet ikonikus központjává.

- Kiss József költő második emeleti lakásán működött a 22-es számú házban *„A Hét”* című folyóirat szerkesztősége.
- A Népszínház utca 49.-ben lakott Karinthy Frigyes.
- A korabeli építési szabályzat csak négy emelet felhúzását engedélyezte, de Lajta Béla mégis egy hétemeletes épületet tervezett.

4. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 21.

Építészek: Révész (Rosenfeld) Sámuel és Kollár József
Építés ideje: 1926–1927
Stílus: premodern

A két világháború közötti bérházépítészet kiváló példája, amely a funkcionalitást ötvözi a visszafogott eleganciával. Homlokzatát Krisztián Sándor növényi motívumokat és emberalakokat ábrázoló, harmonikus domborművei díszítik. A ház földszintjén ma is üzletek működnek, megőrizve az utca hagyományos kereskedelmi jellegét és az épület eredeti művészeti karakterét.

- Ez a sűrűn beépített terület 200 évvel ezelőtt még teljesen mezőgazdasági jellegű vidék volt.
- Ez a lakóház jól mutatja, hogyan gondolkodtak a korszak városrendezői és építészei: a ház egyszerre legyen praktikus és esztétikus.

5. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 25.

Építészek: Vágó László és Vágó József
Építés ideje: 1909
Stílus: szecessziós

Az épület leglátványosabb eleme a negyedik emeleten húzódó, lovagkort idéző vakolatdísz (sgraffito), amely Kernstok Károly festőművész terve alapján készült: a jelenet finom, romantikus történetet mesél el az udvarlás fázisairól a virág átadásától a szemérmes elfogadáson és a közös sétán át egészen a szerelmeseket kívülről figyelő magányos alakokig.

- Vágó József karrierje során komoly nemzetközi elismerséget szerzett.
- Kernstok a századforduló és a korai 20. század egyik legradikálisabb, legújítóbb magyar festője volt – a hazai „Vadak” és a híres Nyolcak avantgárd művészcsoport vezéregyénisége.
- A sgraffito az egymásra hordott, különböző színű vakolatrétegek visszakaparásával készülő faldíszítési technika.

6. NÉPSZÍNHÁZ UTCA 22.

Építészek: Vidor Emil
Építés ideje: 1906–1907
Stílus: szecessziós

A bérházat a Polgári Serfőző Rt. megrendelésére építették, és sörgyári funkciókat is ellátott: hatalmas udvarral, a sörösszekereknek tágas kapuval, és lóistállóval rendelkezett. Legfőbb éke a homlokzatán látható, Dudits Andor által tervezett és Róth Miksa műhelyében kivitelezett, kb. 60 m²-es üvegmozaik. Budapest legnagyobb kültéri mozaikdísze valódi, 23 karátos aranylemezzel készült, és a sör apoteózisát ábrázolja a megrészegült Gambrinus herceggel a középpontban.

- A monumentális kép a gyár három sikeres sörmárkájának – a *Barát*, a *Polgár* és a *Király* sörnek – a dicsőítésére készült.
- Az épület Kiss József utcára nyíló kapuja a megrendelő sörgyár (Kőbánya) felé tekint; az építész ide kiírta a saját nevét is.
- A homlokzaton a sörgyártáshoz szorosan kapcsolódó növények – árpakalászok és komlótobozok – motívumai jelennek meg.

8. ERKEL SZÍNHÁZ

II. János Pál pápa tér 30.
Építészek: Jakab Dezső, Komor Marcell és Márkus Géza, felújítás: ZDA – Zoboki Építésziroda
Építés ideje: 1911, felújítás-modernizáció: 2013
Stílus: premodern, kortárs

Az Erkel Színház több mint egy évszázada a hazai zenei élet meghatározó központja. 1911-ben Népopera néven nyitott meg azzal a szándékkal, hogy a magaskultúrát és az operát ne csak az elit, hanem szélesebb tömegek számára is elérhetővé tegye. Az intézmény hosszú ideig a Magyar Állami Operaház második játszóhelyeként működött, kedvezőbb jegyárakkal. Teljes technikai modernizáció után, 2013-as újranyitása óta ismét aktívan ad otthont koncerteknek, opera- és balett-előadásoknak.

- Hosszú ideig Európa egyik legnagyobb befogadóképességű operaházának számított körülbelül 2400 férőhelyes nézőterével.
- A színház csak 1953-ban vette fel Erkel Ferenc nevét, tiszteletadásként a magyar nemzeti opera megteremtője és a *Himnusz* zeneszerzője előtt.
- Az épület megjelenése szándékosan nélkülözi díszítettséget. Ehelyett erőt sugárzó monumentalitás és letisztult funkcionalitás jellemzi, ami vizuálisan is hirdeti az alapelvet: a művészet mindenkié.

9. II. JÁNOS PÁL PÁPA TÉR

A 18. században még állatvásártérként funkcionált, majd 1856-ban itt kapott helyet a főváros első gázgyára. Később Tisza Kálmán, majd Köztársaság tér néven vált fontossá; 1956-ban itt zajlott a pártszékház drámai ostroma. Az Erkel Színháznak is otthont adó tér a rendszerváltás utáni hanyatlásból a 2011-es átnevezéssel és a 4-es metró 2014-es átadásával támadt fel. Ma már modern, élhető városi csomópont.

- A gázgyárat a Trieszti Általános Osztrák Gáztársulat építtette.
- A teret korábban Újvásártérnek nevezték, utalva a korábbi állatvásárokra.
- Az 1930-as években emelt OTI-házak a korukban igazi építészeti újdonságnak számítottak.

10. AURÓRA UTCA 9. AURÓRA KLÍMAKERT

Az Auróra Klímakert egy olyan innovatív közösségi tér, amely komposztálással, fenntartható csapadékvíz-kezeléssel és a tudatos városi növénytelepítéssel hűti a környék mikroklímáját. Ez a kerületben zajló dzsentrifikációnak esik áldozatul, mivel a telekre új társasház épül. A dzsentrifikáció egy hosszabb folyamat, mely során a fejlődő városnegyedek lakossága kicserélődik. Bár a jelenség építészeti megújulást és kulturális pezsgést hoz, a szegényebb rétegek és szolgáltatásaik kiszorulásával jár.

- A folyamat egyik tipikus jele, amikor az eredetileg alternatív és olcsó helyek a kereslet változása miatt exkluzívabb, drágább helyekké alakulnak, vagy végleg eltűnnek.
- A jelenség legnagyobb ellentmondása, hogy miközben sikeresen megmenti a hanyatló városrészeket az építészeti pusztulástól, pont azokat a közösségeket szorítja ki, akik az adott negyed eredeti karakterét adták.
- A folyamat nem teljesen véletlenszerű; az önkormányzatok és befektetők gyakran stratégiai döntésekkel vonzzák be a magasabb jövedelmű csoportokat, hogy növeljék a környék presztízsét.

11. HOLOKAUSZT A NÉPSZÍNHÁZ UTCÁBAN

1944 októberében a Népszínház utca 31–59. közötti csillagos házai a budapesti zsidó ellenállás központjává váltak. A Szálasi-puccs után a lakók fegyverrel verték vissza a nyilasokat, ezért a területet „Kis Varsónak” nevezték el. Ezzel párhuzamosan a cionista fiatalok több mint 25 ezer hamis iratot gyártottak, és gyakran nyilas egyenruhába öltözve mentettek embereket a transzportokból. Akcióik révén 15 ezer fiatal menekült meg, miközben a Teleki téri imaház a közösség utolsó bástyájaként működött.

- A „Kis Varsó” fegyveres ellenállása annyira váratlanul érte és megrettentette a nyilas vezetést, hogy válaszul Budapest összes zsidó lakójára többnapos, teljes kijárási tilalmat rendeltek el.
- Az életmentő cionisták nemcsak az iratokat hamisították, hanem a nyilasok viselkedését, vezényszavait is pontosan begyakorolták, hogy a gyűjtőpontokon ne bukjanak le.
- A Teleki téri lakászsinagóga ma is látogatható.

12. TELEKI TÉRI VÁSÁRCSARNOK

Teleki László tér 11.
Tervezők: Alföldi György és a Révé8 Józsefvárosi Rehabilitációs és Városfejlesztési Zrt.
Építés ideje: 2014
Stílus: kortárs

A Teleki téri piac Budapest emblematikus helyszíne, amely az 1780-as években állatvásártérként indult. Hírnevét az 1897-ben megnyílt „Tangó”, a legendás használtcikk-piac alapozta meg, ahol a Józsefvárosi pályaudvar közelsége miatt naponta tízezrek alkudoztak. A tér környéke a zsidó kultúra és a kóser gasztronómia központja volt. A zsibvásárt 1950-ben az Ecseri útra költöztették, a Teleki tér pedig 2014-es teljes megújulása után ma egy modern csarnokkal és közösségi parkkal szolgálja a várost.

- A piacon állandó jelleggel verklisek és utcai zenészek szórakoztatták a tömeget.
- Az 1980-as években felhúzott ideiglenes csarnokot a helyiek gúnyosan Lego-piacnak hívták az előre gyártott elemei miatt.
- A pályaudvar közelsége miatt a Teleki tér volt az első állomása a vidékről szerencsét próbálni érkezőknek, számukra „zugszállások” alakultak ki, ahol fillérekért lehetett aludni.

13. TELEKI TÉRI PARK

Tervező: Újirány Tájépítész Csoport
Kivitelezés ideje: 2014

A Teleki tér megújulása a hazai tájépítészet mérföldköve, amely az elhanyagolt, rossz közbiztonságú területet közösségi tervezéssel virágoztatta fel. A tervezők a lakók aktív bevonásával – workshopok és fórumok útján – hoztak létre egy biztonságos, többfunkciós parkot. A 2014-ben átadott tér nemcsak esztétikai váltás, hanem társadalmi siker is: a helyiek sajátjukként óvják a területet, ahol pihenőzónák, játszóterek és a múltat idéző elemek kaptak helyet, javítva a mikroklímát is.

- Az Újirány Tájépítész Csoport nevéhez fűződik a budai Millenáris Park tervezése is.
- A tervezők nem kész terveket mutattak be, hanem kérdésekkel fordultak a lakossághoz, hogy mindenki kifejezhesse az igényeit.
- A park burkolata és díszítőelemei nem véletlenszerűek: finoman utalnak a tér történelmi zsibvásárára és a helyi zsidó közösség örökségére.

